

مقایسه مشکلات آموزشی از دیدگاه دانشجویان استعداد درخشان با دانشجویان عادی در دانشگاه علوم پزشکی اراک

* سعید چنگیزی آشتیانی، ** محسن شمسی

* استادیار گروه فیزیولوژی دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اراک

** مربی گروه بهداشت عمومی دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اراک

تاریخ دریافت مقاله: ۸۹/۱۲/۱

تاریخ پذیرش: ۹۰/۲/۲۱

چکیده

مقدمه: اگر نظام‌های آموزشی دیدگاه درستی نسبت به پرورش استعدادهای درخشان خود نداشته باشند و تلاشی در جهت شناسایی و رفع مشکلات آنان مبذول نکنند ممکن است اثر منفی آن‌ها بیشتر از اثر مثبت‌شان باشد بنابراین این توجه به مشکلات این قشر از اهمیت زیادی برخوردار است. لذا این طرح با هدف بررسی مقایسه‌ای مشکلات آموزشی از دیدگاه دانشجویان استعداد درخشان با دانشجویان عادی دانشگاه علوم پزشکی اراک و ارایه برخی از راهکارهای مناسب در جهت رفع این مشکلات انجام پذیرفته است.

روش‌ها: مطالعه حاضر یک مطالعه مقطعی - تحلیلی بوده که جمعیت مورد مطالعه آن دانشجویان عادی و دانشجویان استعداد درخشان بودند. روش جمع‌آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه شامل مشخصات دموگرافیک دانشجویان و بررسی مشکلات آموزشی دانشجویان بود و در انتها نیز برخی از راهکارهای مناسب جهت رفع مشکلات نام برده بر حسب دیدگاه دانشجویان مورد سنجش قرار گرفته و در نهایت اطلاعات با استفاده از نرم افزار آماری SPSS تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین میانگین نمرات اختصاص داده شده به مشکلات آموزشی از نظر دانشجویان عادی و دانشجویان استعداد درخشان از جمله دسترسی به استاد مشاور خود، برخورد به موقع در هنگام بروز افت تحصیلی، نگرش مسئولین نسبت به اجرای دقیق آیین نامه‌های آموزشی دانشگاه اختلاف معنادار وجود دارد ($P < 0/05$). در این پژوهش بین سن، جنس، وضعیت تاهل، تحصیلات مادر، فاصله محل سکونت تا دانشگاه، وضعیت اشتغال و ترم تحصیلی بین دو گروه دانشجویان اختلافی مشاهده نشد ($P > 0/05$).

نتیجه گیری: با توجه به نتایج حاصل از پژوهش، پیشنهاد می‌گردد ضمن اطلاع رسانی دقیق آیین نامه‌های آموزشی به کارشناسان و اساتید مشاور به صورت دوره ای ارزشیابی از اطلاعات آنان نیز انجام پذیرد توجه به سایر راهکارهای پیشنهاد شده از طرف دانشجویان نیز حایز اهمیت می‌باشد.

کلید واژه‌ها: استعداد درخشان، دانشجو، دانشگاه، مشکلات آموزشی

مقدمه

انجام تغییرات پایه را برای شناسایی عوامل موثر در این زمینه توجیه می‌کند (۴-۱).

در جامعه ما در سال‌های اخیر فعالیت‌هایی در این زمینه آغاز گردیده است به طور مثال مدارس را برای آموزش و پرورش دانش آموزان تیزهوش اختصاص داده‌اند و در دانشگاه‌ها با معرفی دانشجویان دارای رتبه‌های بالا به عنوان استعداد درخشان درصدد تشویق و جلب و نگهداری این افراد به شکل پویا و فعال هستند. یکی از وظایف کارکنان، محققان و مسئولان امور آموزشی کشور این است که با شناسایی علل و موانع پیشرفت و برای جلوگیری از به هدر رفتن این سرمایه‌ها

استعدادهای درخشان سرمایه‌های یک جامعه‌اند و توجه به امر آموزش و پرورش استعدادهای بالقوه ایشان از وظایف مسئولان آموزشی کشور است از طرفی شروع قرن ۲۱ حاکی از تغییرات قابل ملاحظه‌ای در دیدگاه‌ها نسبت به عواملی است که آموزش استعدادهای درخشان را تحت تاثیر قرار داده است. چنین تغییراتی به موجب معلومات و اطلاعات جدید و سازماندهی مجدد اطلاعات قبلی پدید آمده است که لزوم

نویسنده مسئول: محسن شمسی - مربی گروه بهداشت عمومی دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اراک

Mohsen_shamsi1360@yahoo.com

زمینه خدمات آموزشی دانشگاه را نشان داد و عمده‌ترین مشکل دانشجویان را امکانات رفاهی دانشگاه معرفی نموده است (۱۳) در دانشگاه علوم پزشکی قزوین نیز خدمات آموزشی ارایه شده به دانشجویان مامایی از کیفیت مطلوبی برخوردار نبوده است (۱۴) این درحالی است که فراهم نمودن امکانات مورد نیاز دانشجویان و افزایش سطح رضایت آنان موجب آرامش آنان می‌گردد که در دراز مدت اثرات مطلوبی را برای جامعه به دنبال خواهد داشت. سیادت نیز در پژوهشی رضایت دانشجویان دوره تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان را از خدمات آموزشی ضعیف گزارش کرده است (۱۵) در مطالعه هاسون در کالج سادلبرک میزان رضایت دانشجویان از خدمات آموزشی دانشگاه ۷۰ درصد بوده است (۱۶).

شناسایی مسایل و مشکلات آموزشی دانشجویان و سپس اقدام در جهت رفع و اصلاح آن موجب بهبود دستیابی به اهداف آموزشی و در نهایت تربیت افراد ماهر و ارایه خدمات پزشکی و مراقبتی با کیفیت بالا می‌گردد از طرفی برای ایجاد تغییرات سازنده وجود اطلاعات پایه در مورد وضع موجود و اطلاع در مورد نگرش دانشجویان از خدمات ارایه شده ضروری است. با استفاده از این اطلاعات می‌توان ضمن تقویت عوامل مثبت و اصلاح عوامل منفی رضایت هر چه بیشتر دانشجویان را فراهم آورد در این بین دانشجویان استعداد درخشان به طور خاص به دلیل قابلیت‌های ویژه نیاز به حمایت دارند تا از توانایی خود بهتر استفاده کنند. با توجه به تعداد اندک پژوهش‌های انجام شده بر روی مشکلات آموزشی دانشجویان استعداد درخشان و با توجه به اهمیت شناخت این مشکلات در جهت حل آن‌ها این مطالعه با هدف بررسی مقایسه‌ای مشکلات آموزشی از دیدگاه دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان عادی صورت پذیرفته است.

روش‌ها

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی-تحلیلی بوده که به منظور مقایسه مشکلات آموزشی دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان عادی دانشگاه علوم پزشکی اراک و ارایه برخی از راهکارهای مناسب در این زمینه از دیدگاه دانشجویان صورت پذیرفته است. جامعه هدف در این پژوهش دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان عادی دانشگاه علوم پزشکی اراک بوده‌اند.

معیار ورود به مطالعه شامل دانشجویانی که بر اساس آیین نامه احراز استعدادهای برتر و نخبگی مصوب شورای عالی

و جذب استعدادهای درخشان برنامه‌ریزی صحیح و دقیق به عمل آورند (۵). عواقب سهل‌انگاری سازمان‌ها و موسسات جامعه در انجام وظایف و ارایه خدمات بیشتر متوجه خود سازمان‌ها می‌شود (۶) اما نداشتن برنامه و سهل‌انگاری مسئولین و کارکنان آموزشی در ارایه خدمات به فراگیران متوجه جامعه است. بنابر این مدیریت در سطح مراکز آموزشی به خصوص در سطح دانشگاه‌ها از دانشکده تا وزارتخانه نقش حیاتی و حساسی در پیشبرد و تحقق اهداف آموزشی دارد (۷) دانشجویان به عنوان یکی از ارکان دانشگاه پیکره اصلی سازمان‌ها و ارگان‌های مختلف جامعه را در آینده تشکیل می‌دهند. رضایت‌مندی آنان از کلیه فعالیت‌های انجام شده در دانشگاه می‌تواند در نگرش آن‌ها به رشته تحصیلی‌شان در جهت ایجاد انگیزش و حفظ و ارتقاء کیفیت آموزشی موثر باشد (۸).

برای رسیدن به یک دانشگاه مطلوب و جلب رضایت دانشجویان نیاز است خدمات ارایه شده توسط دانشگاه به طور مطلوب‌تری ارایه گردد و کارکنان و مسئولین دانشگاه توجه بیشتری را نسبت به چگونگی ارایه خدمات داشته باشند در این میان خدمات آموزشی در دانشگاه‌ها یکی از خدمات حساس می‌باشد که نیاز است کارکنان آن با تلاش و همت زیاد خدمات مناسبی را به دانشجویان ارایه نمایند. در این میان توجه به دانشجویان استعداد درخشان از حساسیت خاصی برخوردار است چرا که خدمات آموزشی برای دانشجویان باید به گونه‌ای ارایه شود که فراگیران احساس کنند که در یک محیط امن قرار دارند و بدین‌گونه آمادگی روانی آنان برای یادگیری بیشتر فراهم گردد. بررسی‌ها نیز نشان می‌دهند که هر چه رضایت‌مندی دانشجویان از خدمات آموزشی بالاتر بوده سلامت روان و تعاملات مثبت در بین آنان بیشتر است (۹) برعکس وقتی دانشجویان از خدمات آموزشی ناخرسند بوده‌اند رفتارهایی مانند کناره‌گیری و غیبت از کلاس‌های درس و رفتارهای پرخاشگرانه در آن‌ها دیده می‌شود به عکس خشنودی دانشجویان از آموزش می‌تواند در عملکرد آموزشی دانشجو و دانشگاه و شغل آینده موثر باشد و تعاملات سازنده و وابستگی مثبت نسبت به دانشگاه را در او ایجاد کند (۱۰-۱۲). مطالعات اندکی در زمینه رضایت دانشجویان استعداد درخشان از خدمات آموزشی و یا مشکلات آموزشی یافت شد ولی مطالعات عدیده‌ای در زمینه رضایت دانشجویان عادی از خدمات آموزشی انجام گرفته است مطالعه‌ای در آفریقای جنوبی رضایت نسبی دانشجویان را در

قسمت راهکارهای مناسب جهت حل مشکل نیز راهکارهای مناسب بر حسب فراوانی از دیدگاه دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان عادی ارایه گردیده است.

این پژوهش قبل از اجرا به تایید کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه علوم پزشکی اراک رسیده و همچنین رضایت افراد شرکت کننده قبل از پر کردن پرسشنامه اخذ گردید. پس از جمع آوری اطلاعات داده‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS.Ver.15 و با استفاده از آزمون‌های آماری توصیفی و تحلیلی از جمله آزمون کای اسکور، آزمون‌های ناپارامتریک من-ویتنی و آزمون کروسکال والیس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و سطح معنی دار آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شده است.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر ۵۶ نفر از دانشجویان استعداد درخشان و ۱۸۰ نفر از دانشجویان عادی شرکت داشتند. بررسی جمعیت شناختی بین دو گروه نشان داد که تفاوت معنی داری در برخی از متغیرها در بین دانشجویان مورد مطالعه وجود دارد. بین هر دو گروه دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان عادی به لحاظ سنی تفاوتی مشاهده نشد ولی بیشترین تعداد دانشجویان استعداد درخشان را دانشجویان دختر (نزدیک به ۷۵ درصد) تشکیل می‌داد و همچنین اکثریت دانشجویان در هر دو گروه مورد مطالعه از لحاظ وضعیت تأهل، مجرد بودند (جدول ۱).

در این پژوهش اکثریت دانشجویان استعداد درخشان متعلق به دانشکده پزشکی و سپس به ترتیب دانشکده پیراپزشکی و پرستاری بودند. از لحاظ وضعیت شغلی والدین در گروه دانشجویان استعداد درخشان اکثریت دانشجویان دارای مادران شاغل و پدران کارمند بودند و در مقایسه دانشجویان عادی اکثریت مادران خانه‌دار و پدران غیر کارمند داشتند که از این بابت بین هر دو گروه تفاوت معنی داری مشاهده شد. از لحاظ تحصیلات پدر نیز بین دو گروه دانشجویان اختلاف معنی داری وجود داشت به گونه‌ای که سطح تحصیلات بالای دیپلم در پدران دانشجویان استعداد درخشان بیشتر از دانشجویان عادی گزارش شده بود در حالی که بین سطح تحصیلات مادران در دو گروه مورد مطالعه اختلاف معنی داری مشاهده نشد. همانگونه که جدول یک نشان می‌دهد از لحاظ سایر متغیرهای دموگرافیک اختلاف معناداری بین دو گروه مورد مطالعه وجود نداشت.

انقلاب فرهنگی حائز یکی از شرایط استعداد درخشان و در دفتر استعدادهای درخشان دانشگاه علوم پزشکی اراک ثبت نام کرده بودند و همچنین به ازای هر دانشجوی استعداد درخشان نیز ۳ دانشجو به عنوان گروه مقایسه از همان جنس و رشته تحصیلی انتخاب گردیده است.

در این طرح روش نمونه‌گیری به صورت سرشماری بوده که در آن کل دانشجویان استعداد درخشان دانشگاه علوم پزشکی اراک که حاضر به شرکت در مطالعه بودند وارد مطالعه شدند (که تعداد کل دانشجویان ۶۹ نفر بوده که از این تعداد ۵۶ نفر پرسشنامه را تکمیل و عودت دادند) که برای افزایش دقت تعداد ۱۸۰ نفر نیز از دانشجویان عادی به عنوان گروه مقایسه مورد بررسی قرار گرفتند. در این پژوهش معیار شناخت دانشجویان به عنوان استعداد درخشان اکثریت بر اساس معدل کلاس بالاتر از ۱۸/۵ بوده به گونه‌ای که ۱۶ نفر خود را به عنوان رتبه‌های برتر آزمون‌های سراسری عنوان نموده بودند.

جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از پرسشنامه‌ای مشتمل بر ۳ قسمت و به شرح زیر صورت گرفته است قسمت اول مشخصات دموگرافیک دانشجویان (سن، جنس، رشته تحصیلی) قسمت دوم شامل بررسی مشکلات آموزشی دانشجویان در قالب ۱۵ سوال ۵ گزینه‌ای بوده است و قسمت سوم نیز برخی از راهکارها جهت رفع مشکلات دانشجویان نام برده که بر حسب دیدگاه دانشجویان مورد سنجش قرار گرفتند. همچنین پرسشنامه به صورت تعدیل شده در اختیار دانشجویان عادی به عنوان گروه مقایسه قرار داده شد.

روایی محتوایی پرسشنامه با توجه به مرور منابع و نظر افراد صاحب صلاحیت از جمله کارشناسان دفتر استعدادهای درخشان، مرکز توسعه آموزش پزشکی، اساتید مشاور و کارشناسان آموزش دانشکده‌ها و مصاحبه با خود دانشجویان و همچنین با استفاده از نظرات اعضای هیئت علمی شورای پژوهشی دانشکده و دانشگاه مورد بررسی قرار گرفت و پایایی پرسشنامه نیز از طریق آزمون آلفای کرونباخ بر روی ۲۰ نفر از دانشجویان محاسبه و ۰/۸۰ به دست آمد. روش امتیازگذاری پرسشنامه نیز بدین صورت بود که بر اساس طیف لیکرت دامنه امتیازات هر سوال بین ۱ تا ۵ متغیر بوده (امتیاز ۵ به معنای موافقت کامل با وجود مشکل آموزشی و امتیاز ۱ به معنای عدم موافقت با وجود مشکل مورد نظر) بوده که در نهایت نمره هر یک از سوالات به صورت میانگین بر اساس ۵ نمره محاسبه شد و بر اساس اختلاف بین گروه‌های دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان عادی محاسبه شده است. در

جدول ۱: مقایسه مشخصات دموگرافیک دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان عادی دانشگاه علوم پزشکی اراک

نتیجه آزمون	دانشجویان استعداد درخشان				متغیرهای دموگرافیک
	دانشجویان عادی		درخشان		
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۰/۵۱۸	۳۰/۶	۵۵	۳۴	۱۹	سن پایین تر از ۲۰ سال ۲۰ سال و بیشتر
	۶۹/۴	۱۲۵	۶۶	۳۷	
۰/۸۱۱	۷۶/۱	۱۳۷	۷۵	۴۲	جنس زن مرد
	۲۳/۹	۴۳	۲۵	۱۴	
۰/۴۴۱	۸۸	۱۵۸	۹۳	۵۲	وضعیت تأهل مجرد متاهل
	۱۲	۲۲	۷	۴	
۰/۰۴۱۱	۵۱/۶۶	۹۳	۵۷/۱	۳۲	دانشکده پزشکی پیراپزشکی پرستاری
	۲۷/۹	۵۲	۲۳/۲	۱۳	
	۱۹/۴۴	۳۵	۱۹/۷	۱۱	
۰/۰۰۱	۵۴	۹۷	۷۳/۲	۴۱	شغل پدر کارمند آزاد
	۴۶	۸۳	۲۶/۸	۱۵	
۰/۰۰۱	۸۲	۱۴۷	۶۶	۳۷	شغل مادر خانه دار شاغل
	۱۸	۳۳	۳۴	۱۹	
۰/۰۰۳	۴۶/۶	۸۴	۳۰/۳۵	۱۷	تحصیلات پدر زیر دیپلم دیپلم و بالاتر
	۵۳/۴	۹۶	۶۹/۶۵	۳۹	
۰/۶۲۱	۸۴	۱۵۳	۷۸/۳۵	۴۴	تحصیلات مادر زیر دیپلم دیپلم و بالاتر
	۱۶	۲۷	۲۱/۶۵	۱۲	
۰/۵۳۱	۳۲	۵۷	۳۵/۷	۲۰	فاصله محل سکونت تا دانشگاه کمتر از ۵۰ km ۲۰۰-۵۰ km بیش از ۲۰۰ km
	۴۷	۸۵	۴۱/۰۷	۲۳	
	۲۱	۳۸	۲۳/۲۱	۱۳	
۰/۷۲	۱۳	۲۳	۷	۴	وضعیت اشتغال بله خیر
	۸۷	۱۵۷	۹۳	۵۲	
۰/۲۵۱	۲۷/۷	۵۰	۲۸/۵	۱۶	ترم تحصیلی دو و سه چهار و پنج شش و بالاتر
	۴۰/۵	۷۳	۳۷/۵	۲۱	
	۳۱/۶	۵۷	۳۴	۱۹	

عنوان شده بود ($p < 0/05$) (جدول ۲).

برخی از راهکارهای پیشنهادی از دیدگاه دانشجویان جهت کاهش مشکلات آموزشی عبارت بودند از برگزاری جلسات جهت رفع مشکلات دانشجویان توسط مسئولین، تخصیص یارانه‌ها و کمک هزینه‌های تحصیلی بیشتر به دانشجویان، استفاده از مشاورین تحصیلی ورزیده در دانشگاه جهت دانشجویان و غیره بوده است (جدول ۳).

یافته‌ها نشان داد که در بیشترین مشکلات آموزشی از دیدگاه دانشجویان استعداد درخشان که اختلاف معناداری با گروه دانشجویان عادی داشت عبارت بودند از عدم توجه به استعدادها، متفاوت هر دانشجو در دانشگاه، عدم توجه به برنامه‌های غنی‌سازی دانشجویان به اقتضای تفاوت‌های فردی و تنوع استعدادها، آنان، عدم برخورداری از مشاوره‌های حرفه‌ای تحصیلی، عدم اطلاع‌رسانی دقیق در زمینه آیین‌نامه‌های آموزشی به دانشجویان و اساتید مشاور آن‌ها

جدول ۲: مقایسه مشکلات آموزشی دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان عادی دانشگاه علوم پزشکی اراک

مقدار معنی- داری	دانشجویان استعداد درخشان				مشکلات آموزشی
	دانشجویان عادی		دانشجویان درخشان		
	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
۰/۰۳۷	۱/۱۲	۲/۵۱	۱/۱۴	۳/۲	در دانشگاه به استعدادهای متفاوت هر دانشجویی توجه نمی‌شود.
۰/۰۳۲	۱/۱۸	۲/۷۳	۱/۰۶	۳/۴۲	در برنامه‌های آموزشی دانشگاه تفاوت‌های فردی و تنوع استعدادهای دانشجویان در نظر گرفته نشده است.
۰/۱۱۱	۱/۲۲	۲/۹۲	۰/۹۸	۳/۰۳	اقدامات اطلاع‌رسانی صحیحی به دانشجویان در زمینه استفاده از تسهیلات آموزشی صورت نمی‌گیرد.
۰/۰۰۱	۱/۴۳	۳/۱۱	۱/۲۱	۳/۹۳	در دانشگاه مشاوره‌های حرفه‌ای تحصیلی جهت دانشجویان وجود ندارد.
۰/۰۴۳	۱/۳۵	۳/۸۸	۱/۶۱	۳/۱	در صورت افت تحصیلی دانشجویان رسیدگی به موقعی به وضعیت آنان انجام نمی‌گیرد.
۰/۶۲۳	۱/۴۱	۳/۰۴	۱/۱۹	۲/۸۷	مسئولین در برخورد با مشکلات آموزشی دانشجویان رفتارهای غیر مسئولانه دارند.
۰/۰۳۹	۱/۱۷	۲/۴۱	۱/۰۴	۳/۲۵	اطلاع‌رسانی دقیق و به موقع در زمینه آیین‌نامه‌های آموزشی به اساتید مشاور یا کارشناسان آموزش ارایه نمی‌گردد.
۰/۳۱۲	۱/۴۲	۲/۹۷	۱/۱۴	۳/۱۲	آیین‌نامه‌های آموزشی از طرف دانشگاه اجرا نمی‌شود.
۰/۸۱۴	۱/۱۴	۳/۰۶	۰/۹۱	۳/۳۹	آیین‌نامه‌های آموزشی دارای ابهامات یا نقایص می‌باشد.
۰/۰۲۱	۰/۹۸	۳/۳۴	۱/۱۰	۲/۸۰	نگرش مسئولین آموزش در دانشگاه‌های مختلف نسبت به آیین‌نامه تسهیلات آموزشی متفاوت است.
۰/۰۰۱	۱/۲۷	۳/۱۳	۱/۴۶	۳/۹۷	برخی از مسئولین آموزش در دانشگاه از اجرای دقیق آیین‌نامه‌های آموزشی استقبال می‌کنند
۰/۰۴۸	۰/۹۱	۲/۶۱	۱/۱۵	۳/۲۹	در رابطه با آیین‌نامه‌های آموزشی کارشناسان آموزش دانشگاه به درستی توجیه نشده‌اند.
۰/۰۰۳	۱/۲۴	۲/۹۲	۰/۹۴	۳/۷۱	اطلاعات اساتید مشاور من نسبت به آیین‌نامه‌های آموزشی کم بوده و پاسخگوی نیازهای من نمی‌باشد.
۰/۰۰۱	۱/۵۲	۳/۳۲	۱/۴۰	۲/۴۱	در هنگام انتخاب واحد، حذف و اضافه دسترسی درستی به استاد مشاور خود ندارم.
۰/۰۴	۱/۰۷	۳/۱۴	۱/۱۹	۳/۸۸	برنامه‌های آموزشی رایج دانشگاه کفایت نیازهای دانشجویان را ندارند.

جدول ۳: توزیع فراوانی راهکارهای پیشنهادی جهت کاهش مشکلات آموزشی از دیدگاه دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان عادی

دانشگاه علوم پزشکی اراک

ردیف	راهکارهای پیشنهادی		دانشجویان عادی		دانشجویان استعداد درخشان	
			تعداد	درصد	تعداد	درصد
	۱	رفع برخی از قوانین دست و پا گیر در زمینه مسایل مربوط به دانشجویان		۱۳۶	۷۶	۴۱
۲	استفاده از مشاورین تحصیلی ورزیده در دانشگاه جهت دانشجویان		۱۲۲	۶۸	۳۵	۶۲
۳	برگزاری جلسات جهت رفع مشکلات دانشجویان توسط مسئولین		۹۸	۵۴	۳۶	۶۴
۴	تخصیص یارانه‌ها و کمک هزینه‌های تحصیلی بیشتر به دانشجویان		۱۱۸	۶۵	۲۴	۴۲
۵	برگزاری کارگاه‌های آموزشی جهت دانشجویان در زمینه کاهش مشکلات		۸۴	۴۶	۳۵	۶۲
۶	تسهیل شرایط جهت انتقالی یا جابه‌جایی دانشجویان در جهت بومی شدن آنان (در صورت امکان)		۶۵	۳۶	۲۷	۴۸
۷	برگزاری جلسات و کارگاه‌های توجیهی برای مسئولین آموزش دانشکده‌ها		۵۷	۳۱	۲۵	۴۴
۸	ایجاد برنامه‌های فوق برنامه آموزشی در تابستان جهت دانشجویان		۱۹	۱۰	۱۱	۱۹

بحث و نتیجه گیری

ارتقای کیفیت آموزشی دانشجویان مستلزم بررسی مستمر وضعیت موجود، شناخت نقاط قوت و اصلاح نقاط ضعف است. تقویت جنبه‌های مثبت و اصلاح نقائص می‌تواند گامی مؤثر در راستای ارتقای کیفیت آموزش دانشجویان باشد. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که اکثریت دانشجویان استعداد درخشان از دانشکده پزشکی بوده که این امر می‌تواند ناشی از تعداد زیاد دانشجویان این دانشکده و ترم‌های تحصیلی بیشتر این دانشجویان به دلیل سنوات تحصیلی بیشتر در دانشگاه و همچنین انگیزش بیشتر آنان جهت تحصیل و رقابت بیشتر تحصیلی در بین دانشجویان این دانشکده دانست. در پژوهش حاضر از لحاظ شغل پدر اکثریت دانشجویان استعداد درخشان در مقایسه با دانشجویان عادی دارای پدران کارمند بوده که همین عامل می‌تواند توجیه کننده اختلاف سطح تحصیلات والدین آنان باشد به گونه‌ای که والدین تعداد بیشتری از دانشجویان استعداد درخشان دارای تحصیلات بالاتر از دیپلم بود. از این رو سطح تحصیلات بالاتر والدین می‌تواند مشوق و یا انگیزشی برای فرزندان آنان باشد تا آنان نیز برای رسیدن به مدارج علمی بالاتر همچون والدین خود تلاش بیشتری نمایند و در امر تحصیل کوشاتر باشند. در مطالعه بروجنی و همکاران در زمینه مشکلات آموزشی دانشجویان شهر کرد نیز بیان شده است که مشکلات آموزشی در دانشجویان پسر و دانشجویان غیربومی، نسبت به دانشجویان دختر و بومی بیشتر بوده و کمبود اطلاع دانشجویان و اساتید راهنما از مقررات آموزشی، از مهم‌ترین عوامل مؤثر در ایجاد مشکلات تحصیلی دانشجویان برشمرده شده است که با مطالعه حاضر همخوانی دارد (۱۷).

با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر به نظر می‌رسد مشاوره های تحصیلی ارایه شده در دانشگاه به دانشجویان استعداد درخشان جوابگوی نیازهای آموزشی آنان نمی‌باشد و لازم است در این زمینه کارگاه های آموزشی از جمله مهارت‌های ارتباطی و همچنین آشنایی با قوانین و مقررات آموزشی برای اساتید مشاور و کارشناسان و مسئولین آموزش دانشکده‌ها برگزار گردد و ترجیحاً چنین کارگاه‌هایی همراه با تداوم و ارزشیابی صورت پذیرد. هژاوه‌ئی و همکاران نیز در پژوهشی در زمینه میزان رضایت‌مندی دانشجویان از ارایه مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه علوم پزشکی همدان بیان داشتند که ارایه مشاوره و راهنمایی دانشگاه نتوانسته است جایگاه رضایت بخشی برای دانشجویان داشته باشد همچنین

دانشجویان منبع مطمئن و مشخصی برای رفع نیازهای مشاوره‌ای و راهنمایی در جهت مشکلات تحصیلی خود در طی دوران تحصیل خود نمی‌شناسند (۱۸) که در این پژوهش این مشکل از طرف دانشجویان استعداد درخشان بیشتر و پررنگ‌تر جلوه نموده بود.

همچنین یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که در صورت بروز افت تحصیلی بیشتر به دانشجویان استعداد درخشان توجه می‌شود تا دانشجویان عادی که این امر می‌تواند ناشی از تعداد کمتر این دانشجویان در هر کلاس و همچنین شناخت بیشتر اساتید از این دانشجویان سبب تشخیص سریع‌تر افت تحصیلی در آنان نسبت به دانشجویان عادی گردد. این در حالی است که غیبی و همکاران در پژوهشی در زمینه میزان افت تحصیلی و برخی عوامل زمینه‌ساز آن در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه بیان داشتند که حدود نیمی از دانشجویان در حداقل یک واحد درسی افت درسی را تجربه نموده بودند (۱۹). از این رو لازم است علاوه بر دانشجویان استعداد درخشان دانشجویان عادی نیز به دقت رصد و در صورت افت تحصیلی مورد پیگیری قرار گیرند در حالی که در پژوهش حاضر، دانشجویان عادی عدم رسیدگی به موقع جهت پیشگیری از افت تحصیلی را بیشتر از دانشجویان استعداد درخشان گزارش نموده بودند.

عدم استقبال برخی از مسئولین و کارشناسان آموزش از اجرای برخی مقررات آیین‌نامه‌های آموزشی نیز که از طرف دانشجویان استعداد درخشان به عنوان یک مشکل آموزشی ذکر شده بود می‌تواند ناشی از عدم اطلاع آنان و یا اعتقاد آنان به برهم زدن نظم کلاس‌ها و برنامه‌های درسی باشد و در صورت اجرای قوانین آموزشی از جمله ارایه دروس بیشتر برای دانشجویان استعداد درخشان و یا تغییر رشته تحصیلی آنان و یا ارایه دروس پایه‌های بالاتر به این دانشجویان می‌تواند منجر به تداخل کلاس‌ها و اختلال در برنامه‌های آموزشی گردد لذا ممکن است از اجرای کامل مقررات آموزشی سرباز زنند. نصری و همکاران نیز در پژوهشی در شهر اراک در زمینه بررسی مشکلات آموزش پزشکی و راه‌حل‌های ممکن از دید کارآموزان و کارورزان دانشکده پزشکی اراک بیان داشتند که از جمله این مشکلات عبارتند از نامناسب بودن مدت آموزش علوم پایه (۶۸ درصد)، زیاد بودن دروس عمومی (۸۶ درصد)، عدم ارائه شرح وظایف و طرح درس را در شروع دوره آموزشی (۹۱/۷ درصد) و نامناسب بودن رفتار همکاری پرسنل با دانشجو (۵۸/۶ درصد) را گزارش کرده بودند. (۲۰)

داشته باشد با این وجود برخی از این اقدامات همچون تسهیل در شرایط انتقالی یا جابه جایی دانشجویان در جهت بومی شدن آنان مستلزم اقدامات خارج از حوزه اختیارات دانشگاهی می باشد ولی بسیاری از این راهکارها نیز می تواند در قالب برنامه های آموزشی دانشگاه پیاده و اجرا گردد.

پیشنهادات

با توجه به نتایج پژوهش حاضر به نظر می رسد که توجه بیش از پیش مسئولین به رفع مشکلات آموزشی دانشجویان و استفاده از مشارکت بیشتر اعضای هیأت علمی و به خصوص اساتید مشاور و کارشناسان محترم آموزش در این خصوص توصیه می گردد. چرا که بی توجهی به مشکلات آموزشی ممکن است باعث اضطراب و افسردگی و از سوی دیگر منجر به افت عملکرد تحصیلی دانشجویان شود. از این رو پیشنهادات زیر را می توان ارایه نمود:

- به کارگیری روش هایی برای پرورش خلاقیت و ایجاد اعتماد به نفس بیشتر در دانشجویان استعداد درخشان و تأثیر آن در پیشرفت تحصیلی آنان
- تلاش بیشتر مدیران و مسئولین آموزشی دانشگاه و دانشکده ها در جهت ارتقاء کمی و کیفی خدمات آموزشی و رفاهی دانشگاه
- انجام اقداماتی مانند تعدیل پذیرش تعداد دانشجویان، آشنایی کامل تر دانش آموزان با رشته های تحصیلی دانشگاهی قبل از شرکت در آزمون سراسری جهت کاهش افت تحصیلی در آنان
- ایجاد پیوندهای زنجیره استاد-دانشجو در امر مشاوره در زمینه های مختلف آموزشی و درسی
- تقویت رابطه بین اساتید و دانشجویان و افزایش سطح خدمات راهنمایی و مشاوره ای
- تلاش در جهت رفع ابهامات و نواقص موجود در آیین نامه های آموزشی مربوط به دانشجویان
- ایجاد انگیزه در کارکنان آموزشی دانشگاه جهت رسیدگی بیشتر به مشکلات دانشجویان
- با تکرار تحقیقات مشابه در سایر دانشگاه های کشور

Reference

- 1- Mohammadi N, Rafiyefar SH, Agha Molae T, Akbari M, Amin Shakoobi F, Ayar S. [Health Education]. 1th ed. Tehran: Mehravash Pub; 2006. [persian]
- 2- Siabani S, Moradi M, Siabani H, Rezayee M et al. [The survey of difficult educational of Medicine College in kermanshah]. Journal Quarterly of behbood 2009; 13 (2): 162- 170 [Persian].

در پژوهش حاضر علت اختلاف در زمینه وجود مشکلات آموزشی از دیدگاه دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان عادی می تواند ناشی از آن باشد که دانشجویان استعداد درخشان بر حسب شرایط و یا بر حسب ضرورت بیشتر به قسمت های آموزشی دانشگاه یا دانشکده مراجعه نموده اند و علاوه بر مراجعاتی با علت مشابه دانشجویان عادی همچون کسب اطلاع از نمرات خود یا تغییر ساعات و برنامه های کلاس این گروه از دانشجویان جهت اخذ اطلاعاتی در زمینه آیین نامه های استعداد درخشان، تسهیلات، تغییرات در آیین نامه های آموزشی مراجعات بیشتری را داشته اند لذا به مشکلات بیشتری نیز برخورد کرده اند از جمله عدم اطلاعات کافی مسئولین آموزشی از آیین نامه های آموزشی، عدم دسترسی به مشاوران حرفه ای تحصیلی، عدم توجه به استعدادهای متفاوت هر دانشجو بود.

برخی از صاحب نظران معتقدند که عمده ترین مشکل آموزشی دانشگاه های علوم پزشکی ایران این است که چیزهایی آموزش داده می شوند که نیازی به آن نیست و بسیاری از چیزهایی که مورد نیاز فارغ التحصیلان است مورد غفلت واقع می شود (۲۱). پژوهش های متعدد نشان داد که مشکلات آموزشی دانشجویان عدم استفاده اساتید از روش های تدریس فعال و دانشجو محور گزارش شده است این در حالی است که تقریباً برتری این روش ها نسبت به روش های سنتی آموزش در تحقیقات مختلف ثابت شده است برای این موضوع دلایل متعددی می توان متصور شد که نداشتن آگاهی، عدم وجود امکانات، نداشتن زمان و انگیزه کافی از آن جمله می باشد (۲۲). در پژوهش محمدیان نیز میزان رضایت دانشجویان از خدمات مدیریت آموزشی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در سطح متوسط گزارش شده است (۲۳) که این یافته همخوان با پژوهش حاضر می باشد. در پژوهش سیادت و همکاران نیز عدم اطلاع رسانی به موقع نسبت به مقررات آموزشی دانشگاه به دانشجویان و عدم توجه به مشارکت دانشجویان در تصمیم گیری های آموزشی از جمله مهم ترین مشکلات آموزشی دانشجویان نام برده شده بود (۲۴).

توجه به راهکارهای پیشنهاد شده از سوی دانشجویان در زمینه کاهش مشکلات آموزشی می تواند اثربخشی بیشتری

- 3- Lamei A. [General qualification Management for Education, National committee of the health ministry quality development]. 1th ed. Tehran: Iranian health ministry press; 2000. [persian]
- 4- Fathi ashtyani A, Keyvani J, Mahin azim B et al. [Mental health and achievement educational in talent student]. *Psychology Journal* 2002' 34. 151-163. [Persian]
- 5- Kassayean Z, Kassayean N. [Relationship between progressive in English language and characterization factors in talent student in esfahan university 2007].” 37(1): 21-37. [Persian]
- 6- Robins S. *Organizational/Behavior: concept controversies and application*. 1th ed. Sandiego: Sandiego University ;1991.
- 7- Elliott J. *Action Research for educational change*. 1th ed. Philadelphia: Open University press. 1991.
- 8- Heydari A, Khalaj A, Jafarian N. Assesment of attitude about factor related in education in Hamedan University of medical science. *Journal of Hamedan University of medical science* 2000; 4 (7): 31-39.
- 9- Nasrabadi H, Norozy R. Satisfaction of educational factors view of talent student. *Journal of Psychology* 2005; 2 (10) 232-241.
- 10- Chen P, Spector P. Relationship of work stressors with aggression. *Journal of occupational and organizational psychology* 1992 ; 65: 177-184.
- 11- Petty M, McGee G. A metaanalyze of the relationship between individual job satisfifaction and individual performance academy of management review 1984; 9(4): 712-721.
- 12- Nahring V. Nursing clinical effectiveness investigation. *Journal of ACL Advanced Nursing* 1990; 15: 934-40.
- 13- Johnson D. Developing and approach to educational management development in sought Africa. *Comparative educational* 1995; 31 (2): 223-42.
- 14- Jorabchi Z. Patology educational in course of midwife based on planning view on studente and teacher. *Journal of research in medical sciences* 2001;7(44).
- 15- Siadat A, Shams B, Homayee R, Gharibi L. [Satisfaction of student and teacher about educational manangement in higher education in esfahan university of medical science]. *Journal of research in medical sciences* 2005; 5 (2) 100-108. [Persian]
- 16- Hasson C. [Student satisfaction survey 2003, Office of Research Planning and Grants SaddlebackCollege]. [cited 2003].Avaiable from:
https://www.saddleback.edu/gov/senate/PDF/student_satisfaction_survey_2003.pdf.
- 17- BorjianBorujeni S, Shirzad H, kheiri S. [Students' Educational Problems, Presented in the University's Educational Councils from 2002 to 2005, Shahrekord University of Medical Sciences, Strides In Development of Medical Education]. *Journal of Medical Education Development Center of Kerman University of Medical Sciences* 2009; 6(1): 50-56. [Persian]
- 18- Hazavei SMM, Fathi Y . [Student's satisfaction from academic guidance and consultation at Hamadan University of Medical Sciences]. *Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences and Health Services* 2000;8 (2): 64-56.[Persian]
- 19- Gheibi S, Mohammad Loo R, Moosavi Vaezi SJ, Yekta Z, Reza Pour A, Kafili M. [Academic Failure and its Underlying Factors in Medical Students of Urmia University of Medical Sciences. Strides In Development of Medical Education]. *Journal of Medical Education Development Center of Kerman University of Medical Sciences* 2010;7(2): 141-146. [Persian]

- 20-Nsri Kh, Kahbazi M, Norouzi A, Nasri Sh. [The medical education problems and possible Solutions in staggers and intern's view points of Arak University of Medical Sciences, 2006-07]. Arak Medical University Journal (Rahavard Danesh) 2010;12(Suppl.4): 111-121. [Persian]
- 21-Estghamati A. [Required interventions for educational quality improvement]. 1st ed. Tehran: Center of Studies and Medical Education of the Health Ministry of Iran. 2006; 12. [Persian]
- 22-Siabani S, Moradi M, Siabani H, Rezayee M etal. [The survey of difficult educational of Medicine College in kermanshah]. Journal Quarterly of behbood 2009; 13 (2): 162-170 . [Persian]
- 23-Mohamadian A, Khanbazadeh M. [Students, Satisfaction with Different Units Functions in Ardabil University of Medical Sciences]. Journal of Ardabil University of Medical Sciences & Health Services 2009;1(9): 55-61. [Persian]
- 24- Siadat A, Shams B, Homaie R, Gharibi L. [Satisfaction of Students and Faculty Members of Graduate Studies From Educational Services Management at Isfahan University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education 2005;2 (5): 100-107. [Persian]

Comparison of Talented Students Viewpoints and other Students towards Educational Problems in Arak University of Medical Sciences

*Ashtyani S.C, **Shamsi M

*Assistant Professor, Physiology Department, Arak University of Medical Sciences

**Instructor, Ph.D Student, Public Health Department, Arak University of Medical Sciences

Received: 1/4/2010

Accepted: 11/5/2011

Abstract

Introduction: IF educational systems don't adopt proper attitudes toward talented students for identifying and solving their problems, it may have negative effects in education therefore, it is so important to consider problems of this group of students. This study aims to compare Talented students view points with other students about educational problems and providing solutions in this regard.

Methods: This is a cross sectional-analytic study that was carried out on Talented students and others. Data was collected through questionnaire including demographic characteristics of students, educational problems and solutions mentioned by students participated in this study. Finally, data was analysed by SPSS software.

Results: Findings indicated that there was significant differences ($p < 0.05$) between the mean score of some common educational problems from the view points of talented students and others consisting of: opportunity of visiting advisor, early diagnosis of educational failure, attitude of authorities towards implementation of regulations and other items. But in this research, among age, sex, martial status, mothers education, distance from university to house, employment and distance form university to house, employment and semester no significant difference observed.

Discussion: Based on results, informing experts and advisory teachers on educational regulations carefully as well as evaluating information periodically and considering of suggested solutions presented by students are very important

Keywords: Educational Problems, Student, Talented, University

Corresponding author: Instructor, ph.D student, Public Health dep, Arak University of Medical Sciences
Mohsen_shamsi1360@yahoo.com